

կ'իջնայ : Լ՝յս կերպով մէյմը բացուած աւազանին ձեղունը երթալով կը բարձրանայ , բայց որովհետեւ ինկած հողն ալ աւազանին յատակը կը բարձրացնէ՝ անով միշտ աւազանները աստիճանով բարձրանալու վրայ են , անով է որ դարերէ 'ի վեր այն ահագին յարկերը ձեւացած են : Լ՝ազանին ջրերը վեց եօթը շաբթուան մէջ կը յագեցնան (saturé) , այն ատեն մասնաւոր խողովակները որ աւազաններուն հաղորդուած են , կը բանան ու այն աղաջուրը լեռնէն վար քաղաք կ'ինջեցնեն , ու հոն մեծ կաթսաներուն մէջ կը վազցընեն ու տաքցընելով՝ ջուրը կ'անգայտանայ ու աղը կաթսային մէջ կը բիւրեղանայ բարակ փոշիի պէս , այս աղը կը ժողուեն ու կաղպարներով կը թափեն շաքարի գլուխներու (քէլէ) պէս ու Սալցպուրկ մեծ ամբարանոցը կը կրեն :

Երկրորդ յարկէն ուրիշ վերոյիշեալ ծակ ճամբով մը որ Յակոբայ սանդուխք կ'ըսուի՝ երրորդ յարկ մը կը մտցուի , ուր աղի լիճ մը կայ 20 մէդրէն աւելի տրամագծով գրեթէ բոլորակաձեւ , չորս կողմը կանթեղներով լուսաւորուած . նաւակով մը անցանք այս լճէն , որուն մէկ կողմէն մէկալը չուաններով նաւակը կը քաշեն : Լ՝ ճէն անդին դեռ երկու ծակ ալ ինջնալու է աւելի պզտիկ . մէկը 23 մէդր , զորն որ գլանք թագաւորի (königsrolle) կ'անուանեն . երկրորդն ալ 38 մէդր : Լ՝յս վերջին յարկին մէջ պատին մէջ փորած պզտիկ խուց մը կայ ուր որ աղահանքէն ելած աղերուն ամէն տեսակէն աղուոր կտորուանքները շարած են . կան նաեւ քանի մը հռովմայեցւոց ատենէն մնացեալ գործիքներ 1825ին գտնուած . սուրբ Հռոբերտոսի արձանը , որովհետեւ այս սուրբս է առջին եպիսկոպոս Սալցպուրկի , և 'ի պատիւ՝ այս յարկին անունը Սուբերդըսպէրկ դրած են : Լ՝սկէ ալ 162 մէդր խոր կ'ինջեցուի Փուֆ-Տիտրիխպերկ գետնափոր ճամբան , որուն երկայնութիւնն է 2612 մէդր , 2000 մէդրը կարծր քարի մէջ փորուած . 44 տարի (1506-1550) աշխատած են այս ճամբ

բան բանալու համար . քարերուն կարծրութենէն յուսահատեր են աշխատաւորք , մէջերնէն Տիտրիխտ անունով մէկը բանիւ և գործով քաջալերեր է իր ընկերները ու անով այս ահագին գործը գլուխ հաներ են , որն որ աղահանքին ամենէն զարմանալի բաներուն մէկն է . և այս մարդուս անունովը Տիտրիխտպերկ ըսուեր է : Լ՝յս գետնափորին մէջ ալ հինգերորդ յարկին նման գետնին վրայ երկթէ ճամբայ կայ , որուն վրայ չորս ցած անիւներով կառքեր կան երկայն գերանէ մը միայն ձեւացած , որուն վրայ ձիու պէս հեծնալու է (warstwagen) : Սահապանները սաստիկ ապրսպրեցին որ գլուխնիս չարժենք ու շիտակ կենանք , ապա թէ կառքին արագութեամբ երթալու ատեն , թէ որ գլուխնիս կամ ոտուրնիս պատին հանդիպելու ըլլայ՝ փնասուելու վտանգի մէջ կ'իյնայինք :

Լ՝հաւոր մթութեան մը մէջ կառքը սաստիկ արագութեամբ առաջ սկսաւ քալել , շարժողներն երկու զօրաւոր մարդիկնէն էին , որոնք մէկն առջևէն մէկը ետեւէն կառքը առաջ կը տանէին : Խել մը ժամանակ առաջ երթալէն վերջը՝ հեռուանց դիմացնիս լուսաւոր աստղի պէս կէտ մը տեսանք , որ երթալով մեծցաւ : Լ՝ըսհանքէն դուրս ելլալու դուռն էր , մտած տեղերնէս 400 մէդր լեռնէն վար , ուր վերէն դրսի ճամբով մը մեր զգեստները բերեր էին . հոն փոխեցինք մեր զգեստները , հանեցինք ձերմակ տափատը ու բաճկոնը , հագանք նորէն մեր վերարկունները , ու լի զարմացմամբ ինջանք լեռնէն վար :

Երրոպայի բնակչաց աճումը :

Ինչպէս որ յայտնի է ամուսնութեանց թիւն աւելի շատ է խաղաղութեան ժամանակ քան թէ պատերազմի ատեն , և որչափ առաւելու պատերազմի հաւանականութիւնն այնչափ կը նուազին ամուսնութիւնը : Եւսմին 1823 Սալց

դիւ 40,000 ամուսնութիւնք աւելի եղան քան թէ այն հինգ տարիներուն մէջ որ օտար տէրութիւնները գրաւելին: Սոսաւստան ուր ժողովուրդը գրեթէ ամենեւին չգրաւոր քաղաքական անցից, յամին 1812 քան զնախնութեաց տարիներն 70,000 ամուսնութիւնք նշուազ եղան:

Հետաքրքրական դիտողութիւն մըն է Վաղղիոյ ժողովրդեան արտաքոյ կարգի աճումը դարուս սկիզբէն ի վեր:

Հետագայ չորս թիւերը կրնան բաւական ցուցնել այս աճմանս համեմատութիւնը.

1700	Վաղղիա ունէր	19,669,320	բնակիչ,
1762	" "	21,769,163	"
1801	" "	27,349,003	"

Իսկ հիմա Վաղղիոյ բնակչաց թիւը 36 միլիոնը կ'անցնի:

Եւս աճմանս պատճառը կը կարծուի թէ ծաղկի պատուաստին գործածութիւնն ըլլայ, որ մահուան հաւանականութիւններն հեռացընելով՝ ծննդոց թուոյն վրայ անուղղակի ազդեցութիւն մը ունի: Իսկ միջական կեանքը պատուաստն երկրնցուց, վասն զի յառաջ քան զյեղափոխութիւնը 28 ու կէս տարի էր, հիմա 31 ու կէս տարի է:

Ըստ պատճառներ կրնան ազդեցութիւն ունենալ ծննդոց թուոյն վրայ, առնցմէ մէկ գլխաւորն ալ կլիման է: Վիտուած է որ հետզհետէ հասարակածին մօտենալով կանանց բեղնաւորութիւնն ալ երթալով կ'աճի: Եւսաւսիկ դնենք հոս տղայոց թուոյն վրայ եղած դիտողութիւններն ըստ ընտանեաց Լարոպիոյ այլ և այլ գաւառներուն մէջ.

1,000 ընտանիք կու տան

Թագաւորութիւն Երկուց-Սիկիւեայց	5,556	տղայք
Գաւառ Վենետիկոյ	5,444	—
Թագաւորութիւն Վիւրթեմպերկի	5,433	—
Թագաւորութիւն Պրիւսիոյ	5,296	—
Թագաւորութիւն Բորդուկալի	5,184	—
Գաւառ Միլանո	5,007	—
Մեծ-Դքսութիւն Հէսէի	4,813	—
Աւստրիա	4,725	—
Հոլանտա	4,670	—
Մեծ-Դքսութիւն Մէքլեմպուրկի	4,639	—
Թագաւորութիւն Բրուսիոյ	4,570	—

Ռուսաստան	4,537	—
Գաղղիա	4,148	—
Հանովը	4,121	—
Շուէտ	4,112	—
Նորվեկիա	3,965	—
Հոլանտայն	3,769	—
Տանիմարգա	3,693	—
Բրիտանական կղզիք	3,065	—

Յուցակիսնայելով կը տեսնուինուազութիւն մը բեղնաւորութեան դէպ ի հիւսիս յառաջ խաղալով: Եւս տարբերութիւնն զգալի է բաղդատելով Լարկուց-Սիկիւեայց թագաւորութիւնն ինչ գղիոյ հետ, որ ցուցակիս երկու ծայրերը կը գտուին:

Հոս միայն Լարոպայի այլ և այլ գաւառաց մէջ եղած դիտողութիւնները դրինք. հակառակ կլիմայից մէջ այս տարբերութիւնն ալ աւելի զգալի է. ինչպէս Լրէնլանտիա, ըստ պատմելոյ ճանապարհորդաց, 1,000 ընտանեաց հազիւ 2,000 տղայք կը պատկանին, ուր ընդհակառակն Պրագիւ 1,000 ընտանեաց իբր 4,400 տղայք կը պատկանին: Հետեւաբար ինչպէս երազ այս երկրին բնակիչը կրնար կրկնապատկուիլ, թէ որ սաստիկ տարափոխիկ հիւանդութիւններն, որ այս կլիմայիցս յատուկ են, մեծ կոտորած չբերէին անդադար:

Հաշիւ եղուած է որ բոլոր Լարոպայի մէջ, ըստ ծննդոց, արու բնակչաց թիւը պէտք էր աճել 4 միլիոն քան զի գաց, եթէ այս առաւելութիւնս ամէն օր չնուազէր այն բազմութիւ պատահարներէն, որոնք աւելի կը սպառնան մարդուս կենացը քան թէ կանանց:

Գետնադաւքանք Բարիզոն:

Եւսիկայ փետրուարի վերջին շաբթուն մէջ օր մը մասնաւոր ճարտարապետներ իրենց շրջանաւոր այցելութիւնը տուին Բարիզու գետնադաւքանաց: Եւս այցելութեանց վախճանն է դիտել մեծամեծ շինուածոց հաստաւ տուութիւնը, որոնք վեր բռնել են այն